

De pensioengerechtigde leeftijd? Die zegt hen weinig. Wat hen beide drijft is nieuwsgierigheid. Het verlangen naar nieuwe kennis, ervaringen en ontmoetingen. Twee persoonlijke verhalen over het ultieme Zwitserlevengevoel.

DOOR WILLEMEN VELDMAN-MARSMAN

Je hebt maar één leven, daar moet je wat van maken

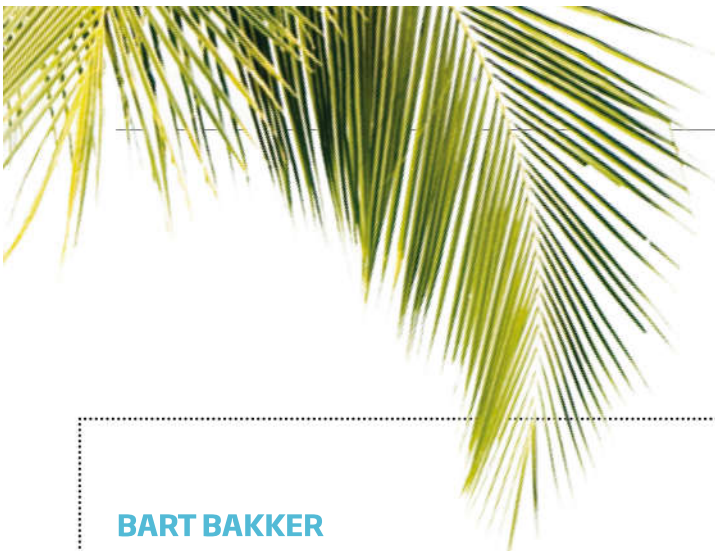
Ze zijn vitaal, fit, bruisen van levenslust en borrelen van de ideeën. En dat is de reden dat ze nog volop aan het werk zijn. Niet het feit dat de AOW-leeftijd opschuift en het de norm wordt om langer door te werken. Voor hen telt vooral het plezier. Oet Bakker en Bart Bakker. “Geen familie”, vertellen beiden. Sterker nog, ze hebben elkaar nooit ontmoet. Ook niet tijdens hun studie in Groningen, lang voordat ze bij de bank aantraden.

Wie ‘langer doorwerken 2017’ googeld krijgt 140.00 resultaten. Variërend van gedegen onderzoeksrapporten tot schimmige blogs en alles daar tussen in. Opvallend: verreweg de meeste publicaties benaderen de noodzaak van langer doorwerken als een probleem. Waarmee ze voorbij gaan aan de motieven van het groeiende aantal zeventig en tachtig plussers dat er bewust voor kiest om professioneel actief te blijven. Omdat ze – net als Bakker en Bakker – willen worden aangesproken op hun kennis, ervaring en professie.

**Lees verder
voor de inter-
views met Bakker
en Bakker**

BART BAKKER

“HET STINKT ALS EEN OUDE SMITSE”

Bart Bakker begon in 1979 en ging met pensioen in 2002. Zijn laatste functie was Futuroloog IT. Op dit moment is hij 78 jaar.

In een kleine garage hartje Utrecht bevindt zich het MiniFabLab. Voor de niet kenners: een openbare digitale werkplaats, in dit geval van minimale afmetingen. Omringd door een treinemplacement in een tot in detail nagebouwde woestijnstad in Arizona. Compleet met beschonken toeristen in de kroeg, in leer gehulde bikers, palmbomen en de lome sfeer van een door warmte bevangen pleisterplaats in het totale niets. De auto past er nauwelijks bij. “Hier bedenk ik dingen die er nog niet zijn”, vertelt Bart Bakker. Zoals nu de Makerkar. Zijn nieuwste project.

Open werkplaats

Het FabLab dus, Beslist geen business, “daar moet ik niet aan denken”, maar veel eerder een manier van leven. Bakker: “Iets maken is fun”. Een FabLab is volgens hem dan ook bij uitstek

geschikt om grenzen tussen mensen te slechten. Het zijn open werkplaatsen waar iedereen met computergestuurde machines “voor een prikje van alles kan maken”. Nederland telt inmiddels tientallen FabLabs. Informele leeromgevingen met een duidelijk omschreven doel: het ontwikkelen van vaardigheden, samenwerken en delen. Alle FabLabs samen vormen weer een wereldwijd netwerk. Bakker, adept van het eerste uur, is een warm voorstander van de open source

Dit is geen business maar fun

gedachte. “Iedereen maakt gebruik van elkaars kennis, en daarom leer ik elke dag en steeds meer.”

Ook de Bibliotheek Amsterdam – in transitie van klassieke uitleenservice van boeken en muziek naar een plek die het innovatieve vermogen van mensen stimuleert – heeft een aantal FabLabs waar kinderen drempelloos het plezier ervaren van het maken. En nu bedenkt Bakker de Makerkar. Een FabLab op wielen, “past door elke deur en kan mee op reis naar scholen in de wijk.” Compleet met 3D-printer, lasersnijder, filters, koeler en stickersnijder. Het idee ontstaat tijdens een parade met versierde fietsen in Vilnius, waar hij is voor een lezing. Bakker op een huurfiets met kartonnen FabLab.

Arabische chocoladeletters

Maar eerst, vóór het Mini-FabLab, is er de modeltrein. “Een mengvorm van kunst en techniek”, vertelt Bakker. “Eigenlijk meer een tableau vivant, een levend schilderij, er hoort een verhaal bij. Er zijn mensen, er is een landschap, de treinen staan elke dag anders, het beweegt en is nooit hetzelfde.” Hij is al jarenlang actief bij Waag

Society, Institute for art, science and technology, een instelling in Amsterdam die werkt op het raakvlak van kunst, technologie en elektronische media. Waag huist sinds jaar en dag in de oude Waag op de Nieuwmarkt. En dat brengt Bakker in 2007 bij de tentoonstelling *El Hema*. Waar vrij en nieuwsgierig de vraag is gesteld of er een Arabische Hema kan bestaan. Niet expliciet een Islamitische Hema, maar een die de Arabisch-Nederlandse uitwisseling bevordert. Hij bedenkt hoe *El Hema* Arabische chocoladeletters kan maken met behulp van een kleine frees.

Een FabLab (komt van Fabrication Laboratory) is een werkplaats met een aantal computergestuurde machines, waarmee gebruikers zelf ideeën kunnen omzetten van een digitale uitwerking naar een tastbaar prototype of naar een concreet product. Iedereen is welkom: ontwerpers, uitvinders, kunstenaars, studenten, maar ook gewoon geïnteresseerden.
www.fablab.nl

Want precies op dat moment waait het FabLab over uit Amerika. Een idee van MIT hoogleraar Neil Gershenfeld. Bakker raakt gefascineerd door het concept: "Machines die voorheen onbetaalbaar waren zijn nu

toegankelijk voor iedereen". Dat dit geen cent oplevert en hij op eigen kosten rondreist en lezingen geeft, vindt hij onbelangrijk. "Ik kom in aanraking met bevoegen vrijwilligers uit de hele wereld." Dit jaar staan Toulouse, Lissabon en Belgrado op het programma. Rozemarijn, zijn vrouw, gaat mee. Als iemand in Nederland iets wil met een FabLab stapt hij er op af.

Vooraf het waarom is interessant. Bakker: "Ik doe het FabLab voor mijn eigen lol en ik geloof erin". Hij wil laten zien hoe gemakkelijk het is om zelf dingen te

maken en dat dit geen tonnen hoeft te kosten. In het grote Fablab van Utrecht staan de studenten van de Hogeschool in de Kunsten in de rij om laseruitsnedes te maken. Soms uit vilt, "dat stinkt als een oude smitse". Kleine jochies van tien leert bij de beginselen van het maken en zij leren het hun vaders weer. Het is vooral de manier waarop het FabLab werkt, die hem aanspreekt. "Mensen zijn niet langer alleen maar consument maar ook producent. En ze leren dat ze met elkaar veel meer kunnen dan één ooit kan omdat ze samen iets maken".

Ikea

Vilnius was de opmaat voor het mobiele FabLab. De volgende variant was een FabLab achter de fiets, "op een karretje van Ikea". Inmiddels geëvolueerd tot de Makerkar voor bibliotheken. Als die er is wil hij weer wat nieuws. Bakker: "Er komt van alles op je af als je je ogen openhoudt." En ook: "Je hebt maar een leven, daar moet je wat van maken."

Het leuke van de Amsterdamse bibliotheek is, zo vertelt hij, dat er inmiddels 25 makerscoaches zijn. "Bibliotheekmensen die een totaal andere invulling aan hun vak geven, dan voorheen". Volgens hem een prachtige ontwikkeling, nu scholen geen aandacht meer hebben voor het maken.

Waag Society organiseert dit najaar in Eindhoven een groot internationaal makersfestival gericht op het onderwijs. Bakker doet volop mee. "Dit is dus het Zwitserlevengevoel. Ik ben gezond, ontmoet geweldig leuke mensen en word elke morgen blij wakker."

Meer informatie over mini Fablab?
www.minifablab.nl
www.makerkar.nl

OET BAKKER**“STRAFRECHT WAS VROEGER IETS VOOR DE MEISJES”**

Oet Bakker begon in 1990 en ging met pensioen 2007. Zijn laatste functie was als directievoorzitter bij Rabobank Aalsmeer-Uithoorn. Hij is op dit moment 71 jaar.

Dat mensen vroeg ophouden met maatschappelijk relevante bezigheden ziet hij als een uitzondering. Oet Bakker, sinds 2007 bankier in ruste en begin dit jaar afgezwaid als plaatsvervangend Advocaat-Generaal bij het Openbaar Ministerie (OM), “Fundamenteel is dat ik vind dat een mens van 60 met een goed verstand, kennis en ervaring iets relevants dient te doen.” Dat zijn werk bij het OM eindigt nu hij 71 is vindt hij “wel logisch, maar niet fijn.”

Onwijs leuke tijd

Bakker is zijn tijd vooruit. Decennia lang is de norm dat mensen relatief jong hun werk beëindigen. Het groter werkenden zwaait dan ook vroegtijdig af, gesteund door VUT, NAR en andere regelingen. In 2002 heeft slechts 6% van de Nederlandse 65 plussers een betaalde baan, tien jaar later is dat 12%. Weliswaar een verdubbeling, maar nog altijd weinig. Al markeert het de kentering in denken over ouderen en betaald werk. Bakker: “Dit is de levensfase waarin wij, ouderen, naast gedegen kennis van ons vak, ook beschikken over een levenshouding en levenservaring. Jonge mensen moeten dat nog ontwikkelen.” Het bepaalt mede de keuzes die hij maakt na zijn pensioen. “Ik was nog fit en vief en

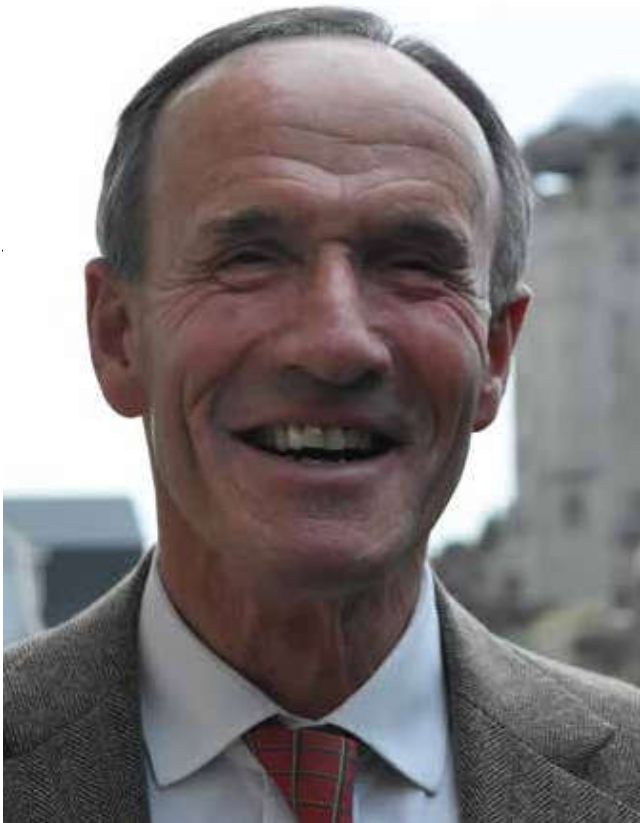
bedacht dat ik drie dingen wilde doen. Piano spelen, studeren en weer naar het buitenland.” Bij voorkeur in een maatschappelijk relevante functie waarin hij zijn kennis en ervaring kan inzetten. En zo belandt hij, na een paar projecten voor PUM bij het OM. Eerst als ad hoc adviseur, “half pensionado, half jurist”, later als fulltime officier van justitie. Met als onorthodoxe start voor een doorgewinterde bankier het opleidingsklasje. Bakker zit er tussen piepjonge juristen, hij volgt hetzelfde traject als zij, inclusief psychologische tests en het afleggen van een proeve van bekwaamheid voor een Raad van Drie. “Een onwijs leuke tijd”, zegt hij hierover. De huidige opvattingen over stoppen met werken en de inzet van ouderen kunnen dan ook wel wat meer variëteit gebruiken dan nu gangbaar is en bedrijven hebben daarin een taak, evenals de belangenverenigingen van gepensioneerden.

De afslibbaarheid van klei

Ooit werkt Bakker bij de ABN, nog voor de fusie met Amro. Verlangen naar een buitenlandpost voert hem naar de Rabobank, geen voor de hand liggende keuze gezien het cultuurverschil tus-

Decennia lang is het de norm dat mensen jong hun werk beëindigen

sen beide banken. Wat bijdraagt is dat hij "tijdens het sollicitatiegesprek kon praten over grondsoorten en de afslibbaarheid van klei." Bakker groeide op in een Gronings dorp waar zijn vader predikant was en hij zijn vrije tijd bij de burendoorbracht die een boerderij hadden. En zo vertrekken zijn vrouw Trui en hij naar Parijs, en vervolgens Warschau. Waarna 'Utrecht' (Rabobank International) hem vraagt een onderzoek te verrichten naar de bekendheid en beleving van compliance, dan nog een totaal nieuw domein en uit rechtsfilosofisch oogpunt uitermate interessant, zo blijkt. Vooral het verschil tussen het zich simpelweg houden aan de wet en het principiële

besluit 'compliant' te willen zijn, boeit hem. Het eerste is een strategische en tactische keuze uit commerciële overwegingen, het tweede een grondhouding, die tot uiting komt in bijvoorbeeld het gedrag van mensen.

Pionier

Het is een pioniersfunctie, die Bakker bij het OM heeft. Hij is er de eerste bankier te midden van juristen. Voor beiden een wezensvreemde wereld. Bankiers weten weinig tot niks van het strafrecht, dat geldt ook voor Bakker, al is hij opgeleid als jurist. "Strafrecht was vroeger iets voor de meisjes of de sociaal bevlogenen en bij een bank kom je er niet mee in aanraking tenzij je in de beklag-

denbank zit. Dus heb ik veel nieuwe dingen moeten leren. Gelukkig had ik fantastische collega's." De juristen bij het OM hebben, zo blijkt, weinig idee van de invloed van geld op het denken en doen van mensen, het ontstaan van hebzucht en het zich niet houden aan de regels die het beheer van geld met zich meebrengen. Aan Bakker de schone taak dit gemis aan kennis in te brengen. Hij voelt zich er als een vis in het water. Zijn eerste zaak - namen worden niet genoemd - is groot. Drie jaar procederen, vier officieren van Justitie in de rechtszaal en elf advocaten ter verdediging in het heetst van de strijd. Werk dat voldoening geeft vertelt hij. "Niet uit wraak, of omdat ik mensen wilde pakken, maar omdat de maatschappij een systeem nodig heeft dat dames en heren zonder enig respect voor de rechtsstaat op hun vingers tikt en bestraft." Hij kan einde-

loos genieten van het onderhandelen met advocaten, maar waar hij echt warm voor loopt is de intellectuele kant van zijn vak: te zorgen dat er jurisprudentie tot stand komt. Want, "dat doe je niet zomaar, daar is veel overleg over nodig." Dat hij geen managementtaken meer heeft en zich moet schikken in een andere manier van werken is wel wennen. Toch mist hij de privileges die bij zijn vorige functies hoorden geen seconde. "Voor mijn persoonlijke en intellectuele ontwikkeling was dit een fantastische tijd." Een week na ons gesprek reist hij met Trui af naar Valencia. Bij thuiskomst wacht de piano. ←

Voor mijn persoonlijke en intellectuele ontwikkeling was dit een fantastische tijd

